

Fredningsnævnet for Sydsjælland, Møn, Lolland og Falster

Afgørelse af 24. marts 2023 om erstatning til lodsejerne for tab på grund af fredningen af Skarholm i Lolland Kommune

FN-SSJ- 47 -2020

Fredningsnævnet for Sydsjælland, Møn og Lolland og Falster har i dag truffet afgørelse om fredning af et område omkring Skarholm mellem Tjørnebjerg og Bredfjed i Lolland Kommune, der omfatter følgende ejendomme og lodsejere:

- Lb.nr. 1 Lidsø Gods ved Anders Nordtorp Henriksen, i alt 176,31 ha, der består af matr.nr. 8a (delvis), 12eæ og 12 k, Tjørnebjerg Gloslunde, og matr.nr. 245d, 245aa, 245i, 245lq, 306k (delvis), 245a, 245ø, 245y, 245x, 245v og 245dm, Rødby Markjorder;
- Lb.nr. 2 Lolland Kommune, 0,84 ha, matr.nr. 18, Tjørnebjerg Gloslunde;
- Lb.nr. 3 Det Lollandske Digelag, i alt 16,27 ha, der består af matr.nr. 17, 2, 8c, 16e, 4b, 12fb og 14k, Tjørnebjerg Gloslunde, 245c (delvis), Rødby Markjorder og 1 a (delvis), Rødby Fjord, Rødby Jorder;
- Lb.nr. 4 Udgået - tidligere Flemming Thorsen, nu Lidsø Gods ved Anders Nordtorp Henriksen, i alt 9,09 ha, der består af matr.nr. 10l og 10k, Tjørnebjerg Gloslunde, overført til matr.nr. 12k Tjørnebjerg, Gloslunde, og 245g, Rødby Markjorder, overført til matr.nr. 245d, Rødby Markjorder.
- Lb.nr. 5 Tidligere boet efter Kirsten Danielsen, nu Lolland Kommune, 0,49 ha, der består af matr.nr. 245æ, Rødby Markjorder;
- Lb.nr. 6 Mark Philip Thomsen Jaszczak 0,50 ha, der består af matr.nr. 245z Rødby Markjorder; og
- Lb.nr. 7 Et umatrikuleret areal ud mod havet på 1,48 ha uden tinglyst ejer.

Fredningsnævnets afgørelse af erstatningerne.

Fredningsnævnet fastsætter ved denne afgørelse følgende erstatninger, jf. naturbeskyttelseslovens § 40, jf. § 39:

Lb.nr. 1	Lidsø Gods ved Anders Nordtorp Henriksen	10.231.510 kr.
Lb.nr. 2.	Lolland Kommune	0 kr.
Lb.nr. 3	Det Lollandske Digelag	58.725 kr.
Lb.nr. 4	Udgået (overført til lb.nr. 1)	0 kr.
Lb.nr. 5	Lolland Kommune	0 kr.
Lb.nr. 6	Mark Philip Thomsen Jaszczak	0 kr.
Lb.nr. 7	Umatrikuleret areal	0 kr.

I alt

10.290.235 kr.

De tilkendte erstatninger forrentes fra i dag den 24. marts 2023, og indtil erstatningerne udbetales, med en årlig rente, der svarer til Danmarks Nationalbanks diskonto, jf. naturbeskyttelseslovens § 39, stk. 4.

Fredningsnævnet har endvidere besluttet at godtgøre Lidsø Gods ved Anders Nordtorp Henriksens udgifter til sagkyndig bistand under sagens behandling, navnlig erstatningsfastsættelsen, med 100.000 kr., jf. naturbeskyttelseslovens § 47.

Af den samlede erstatning på 10.290.235 kr. og godtgørelsesbeløbet på 100.000 kr. afholder staten ved Miljøministeriet tre fjerdedele, i alt 7.792.676,25 kr., medens Lolland Kommune afholder en fjerdedel, 2.597.558,75 kr., jf. naturbeskyttelseslovens § 49, stk. 3.

Da erstatningerne er fastsat til et samlet beløb på 10.290.235 kr., skal sagen i medfør af naturbeskyttelseslovens § 42 forelægges Miljø- og Fødevarerklagenævnet, uanset om afgørelsen påklages.

Det fredede område og fredningsbestemmelserne

Det fredede område er inddæmmet havbund (Rødby Fjord) og har tidligere i det væsentlige været anvendt til landbrug, men har ligget udyrket siden 1999/2000. Der er siden da i medfør af MVJ-ordningen (frivillige miljøforanstaltninger), der er udløbet i 2019, og tidligere braklægning/ekstensivering etableret 143 ha vådområder og ekstensive græsarealer, der efter udløbet af MVJ-ordningen i 2020 uden fredningen i væsentligt omfang kunne genopdyrkes. Der er endvidere etableret 20 ha fredskov på tidligere agerjord.

Området fremtræder i dag som naturområde med landskabelig værdi og et rigt dyre- og planteliv, herunder arter omfattet af habitatdirektivets bilag IV. Formålet med fredningen er at hindre genopdyrkning af den nyopståede natur, at sikre adgang til at gennemføre naturpleje og at sikre offentlighedens adgangsmuligheder.

Fredningsnævnet henviser i øvrigt til oplysningerne i nævnets afgørelse om fredning.

De rejste erstatningskrav og bemærkningerne hertil.

Lb.nr. 1 – Lidsø Gods ved Anders Nordtorp Henriksen

Lidsø Gods har opgjort et erstatningskrav på i alt 22.386.226 kr. således:

Forbud mod genopdyrkning af landbrugsjord (137,6 ha á 115.000 kr./ha)	15.824.000 kr.
Forbud mod genopdyrkning af områder	

omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3 og habitatdirektivets bilag IV (18,78 ha á 115.000 kr./ha)	2.159.700 kr.
Forbud mod dyrkning af fredskov (19,93 ha á 50.000 kr./ha):	996.500 kr.
Mistet mulighed for udnyttelse til solenergi (100 ha á 21.080 kr.):	2.108.000 kr.
Manglende MVJ-tilskud i 2020 og 2021:	1.098.026 kr.
Jagtforringelse og intensiveret adgang for offentligheden:	200.000 kr.
I alt:	22.386.226 kr.

Lidsø Gods har i forbindelse med erstatningskravet anført, at godsets arealer var dyrket med traditionelt landbrug med jordbehandling, gødskning og planteværn før ændringen af afvandingen og etableringen i af vådområder, og at størstedelen af arealerne vil kunne genopdyrkes, herunder § 3-områderne, og områderne hvor der lever bilag IV-arter. Kornpriserne er steget markant de senere år. Lidsø Gods dyrker rug på ca. 50 ha landbrugsjord, der bonitetsmæssigt minder om jorden omfattet af fredningen, med et dækningsbidrag på 9.500 kr./ha. Efter udløbet af den 20-årige MVJ-aftale er EU-støtten inkl. miljøtilskud faldet med i alt 1.098.026 kr. i 2020 og 2021.

Jordpriserne er steget markant. Priserne på de dyreste jorde, typisk på Sydsjælland, Lolland og Falster ligger eller 300.000 kr./ha og 350.000 kr./ha. Lolland Bank har oplyst om en landbrugshandel på Vestlolland, hvor prisen for 109 ha. og bygninger udgjorde 38.000.000 kr. svarende til mere end 348.000 kr./ha. Værdien af "god lollandsk muld" kan derfor anslås til 348.000 kr./ha.

For så vidt angår oplysningerne og vurderingen fra chefkonsulent Kristian Eg Gadegaard, Landbrugsstyrelsen, har Lidsø Gods anført, at det fremgår, at arealerne i det hele har været afvandet ved dræn og kanaler, og at dyrkningssikkerheden dermed har været i orden. Hvis arealerne havde været i drift, ville det sandsynligvis have haft en betydning i opadgående retning rent værdimæssigt. Taksterne burde således reelt hæves med en faktor 10-15. Der er ikke ved vurderingen taget højde for nye driftsformer, herunder vindmøller og solcelleanlæg.

Det er unødvendigt at medtage det areal, der er fredskov, hvis ikke fredningen samtidig skal kapitalisere sig i en fredningerstatning, der passende kan fastsættes til 50.000 kr./ha og dermed ikke under 995.500 kr. Hvis fredningsnævnet ikke fastsætter erstatning, anmodes fredningsnævnet om at udtage området fra de endelige fredningsbestemmelser.

Lolland Kommune er foregangskommune for den grønne omstilling og har de senere år vedtaget en række lokalplaner for solcelleanlæg på arealer i umiddelbar nærhed af Skarholm, blandt andet i august 2020 Lokalplan 360-119, som udlægger et større område i det væsentlige umiddelbart nord for det fredede område til solcelleanlæg til elproduktion. Lids Gods har indgået lejeaftale med en årlig jordleje på 17.000 kr./ha og en pasningsaftale på 3.000 kr./ha., i alt 20.000 kr./ha. På størstedelen af det fredede areal – ca. 100 ha – der er velegnet til solceller, ville der uden fredningen ligeledes kunne etableres solcelleanlæg uden for strandbeskyttelseslinjen.

Lidsø Gods modtog via MVJ-ordningen årligt ca. 3.500 kr./ha i tilskud i perioden 1999-2019. Lidsø Gods har ikke modtaget MVJ-tilskud efter udløbet af ordningen i 2019, men har heller ikke kunnet drive jorden landbrugsmæssigt. Disse forhold har kapitaliseret sig i en indtægtsnedgang på 558.502 i 2020 og 539.524 kr. i 2021, i alt 1.098.026 kr.

Endelig anmoder Lidsø Gods om en ulempeerstatning på 200.000 kr. for jagtforringelse samt gener som følge af offentlighedens intensiverede adgang som følge af fredningen.

Herudover har Lidsø Gods anmodet om en godtgørelse på 135.080 kr. til dækning af nødvendige udgifter til sagkyndig bistand, jf. naturbeskyttelseslovens § 47.

Miljøstyrelsen har anført, at der ved fastsættelsen af erstatningen for genopdyrkningsretten for landbrugsjord, der på grund af fredningsbestemmelserne ikke kan genopdyrkes, skal tages højde for udgifterne til klargøring af arealerne til landbrugsmæssig drift – oprensning af dræn og grøfter og eventuelle udgifter til pumpelag. Miljø- og fødevareklagenævnet har i forbindelse med fredningen syd for Harlev fastsat en erstatning på 60.000 kr./ha for højtliggende lavbundsarealer og 25.000 kr./ha for lavtliggende lavbundsarealer. Der kan være grundlag for en højere erstatning for arealer, der fremover vil være vanddækkede, hvis arealerne kunne forventes afvandet.

For at kunne vurdere, hvor stor en del af området, der kunne genopdyrkes uden fredningen, er det væsentligt at finde ud af, hvordan arter i området på habitatdirektivets bilag IV (flere paddearter) ville blive påvirket af en genopdyrkning, ligesom mulighederne for dispensation fra den strenge beskyttelse af bilag IV-arterne har betydning. Lolland Kommune har vurderet, at der i stedet for de nuværende lavvandede områder inden for fredningen kan etableres 2-3 nye vandhuller. Det er imidlertid Miljøstyrelsens vurdering, at der på baggrund af nyere EU-domme og afgørelser er behov for at en mere konkret beskrivelse af områdets økologiske funktion som yngle-, raste- og levested for padder på habitatdirektivets bilag IV.

Det er endelig Miljøstyrelsens opfattelse, at jagtmulighederne ikke forringes på grund af fredningen. Ejendommens samlede naturindhold vil være større, når arealerne ikke genopdyrkes, hvilket vil gavne vildtet, der i høj grad værner sig til publikum.

Lolland Kommune har anført, at det på baggrund af en rapport udarbejdet af NIRAS om "Undersøgelser af padde på Lolland i 2019-2021" (uden relation til fredningen) må antages, at den økologiske funktionalitet i forhold til bilag IV-arterne inden for fredningen ville kunne opretholdes, hvis området blev genopdyrket. Områdets økologiske funktionalitet for padde kan fint opretholdes, selvom man tørlægger de store lavvandede vådområder, der nu er opstået, hvis der i stedet etableres 2-3 nye vandhuller på 600-1000 m² i tilknytning til de hidtil lavvandede områder.

Lb.nr.ene 2, 3, 4, 5 og 7.

Lolland Kommune (lb.nr.ene 2 og 5) og Det Lollandske Digelag (lb.nr. 3) har ikke fremsat erstatningskrav. Lb.nr. 4 er erhvervet af Lidsø Gods ved Anders Nordtorp Henriksen (lb.nr. 1), hvis erstatningskrav ovenfor omfatter lb.nr. 4. Lb.nr. 7 er et umatrikuleret areal.

Lb.nr. 6 – Mark Philip Thomsen Jaszczak.

Mark Philip Thomsen Jaszczak har anmodet om en erstatning på 35.000-40.000 kr. under henvisning til, at sagsrejserne i budgetoverslaget til fredningsforslaget har anslået erstatningen til 70.000-80.000 kr./ha landbrugsjord. Mark Philip Thomsen Jaszczak har telefonisk over for fredningsnævnet oplyst, at matr.nr. 245z Rødby Markjorder anvendes til jagt og (en mindre del af matriklen) afgræsning af kvæg.

Fredningsnævnets afgørelse af erstatningerne.

Almindelige bemærkninger om erstatningsfastsættelsen ved fredning.

Efter naturbeskyttelseslovens § 39, stk. 1, skal fredningsnævnet fastsætte erstatning til ejere, brugere og andre indehavere af rettigheder over de fredede ejendomme for det formuetaab, som fredningen påfører dem. Der tilkendes ikke erstatning for fredning af offentligt ejede arealer, medmindre den fredede ejendom er erhvervet med henblik på midlertidig besiddelse.

Fredningsnævnet fastsætter i overensstemmelse med fast praksis i vidt omfang erstatningerne med udgangspunkt i standardtakster – i denne fredningssag en grundtakst på 3.800 kr./ha og 15 kr./m for bevaring af eksisterende stier.

Taksterne kan reduceres eller bortfalde, bl.a. hvis arealet i forvejen er omfattet af naturbeskyttelseslovens generelle reguleringer, herunder lovens § 3, eller andre tilsvarende reguleringer, fordi fredningsbestemmelserne da ikke medfører begrænsninger, der er mere byrdefulde end lovgivningens allerede gældende almindelige regler. Fredningsbestemmelserne medfører i så fald ikke noget økonomisk tab for lodsejeren.

I denne fredningssag er en del af arealerne omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3 (om blandt andet søer, moser, strandenge), § 15 om strandbeskyttelse og § 18 om fortidsminder inden for strandbeskyttelseslinjen, ligesom et areal er underlagt fredskovspligt. For disse arealer har fredningsnævnet ladet erstatningen bortfalde, således som det fremgår af redegørelsen for de enkelte erstatningskrav nedenfor.

Som anført ovenfor og i afgørelsen om fredning har det fredede område tidligere i det væsentlige været anvendt til landbrug af Lidsø Gods. Området har fra ca. 2000 til ca. 2020 været omfattet af en MVJ-ordning, men kunne igen være genopdyrket og inddraget i landbruget, hvis der ikke med fredningen var truffet afgørelse om permanent ekstensivering, jf. fredningsbestemmelsernes § 4. Fredningsnævnet har for de arealer, der ellers kunne være genopdyrket fastsat en erstatning på 70.000 kr./ha. Der er redegjort nærmere for fastsættelsen af erstatningen nedenfor under lb.nr. 1.

Fredningsnævnets afgørelse af de enkelte krav.

Lb.nr. 1 – Lidsø Gods ved Anders Nordtorp Henriksen.

Der ydes ikke erstatning, bortset fra eventuel stierstatning, for arealer, der på grund af naturbeskyttelseslovens § 3 ikke kunne være genopdyrket, eller fredskovsarealet, fordi fredningsbestemmelserne ikke er mere byrdefulde end de begrænsninger, der allerede gælder, jf. naturbeskyttelsesloven og skovloven.

Fredningsnævnet har på grundlag af areal- og lodsejerlisten (bilag 1 til fredningsforslaget) og Styrelsen for Dataforsyning og Infrastrukturs kortviser anslået størrelsen af de arealer, der kunne have været genopdyrket til i alt 145 ha.

Fredningsnævnet bemærker i den forbindelse, at af Lidsø Gods' i alt 176,31 ha inden for fredningen er 19,93 ha fredskov. Andre 18,37 ha (navnlig strandengene langs diget) var før 1999 registreret som omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3, men en del af disse arealer (for eksempel strandengen på matr.nr. 8a Tjørnebjerg, Gloslunde) er ikke længere registreret § 3-område.

Chefkonsulent Christian Eg Gadegaard, Landbrugsstyrelsen, har til fredningsnævnet oplyst, at han på grundlag af en besigtigelse sammen med Anders Nordtorp Henriksen i sommeren 2018 vurderede blandt andet arealerne omfattet af fredningen. Christian Eg Gadegaard oplyser nærmere på grundlag af besigtigelsen og vurderingen, at boniteten på arealerne til forskel fra den i øvrigt gode lollandske muld er sand eller havbund (grovsandet jord, undtagelsesvis lidt grov, lerblandet sandjord). Det hele har været afvandet ved dræn og kanaler, og dyrkningssikkerheden har dermed været i orden, selvom der er tale om lavbundsarealer. Arealerne er i forbindelse med MVJ-ordningen gjort mere vandli-

dende (formentlig ved ødelæggelse af dræn, tildækning af kanaler og ændring af pumpe-driften) eller udlagt med græs. På grundlag af bonitetsvurderingen, vandingsforholdene, arronderinger, tilkørselsforholdene og arealernes daværende tilstand og driftsform vurderede Christian Eg Gadegaard arealerne indenfor fredningen med relative tal/bytteværdier fra 15% til 80% i forhold til "god lollandsk muld". Hvis arealerne havde været i drift, ville det sandsynligvis haft en betydning i opadgående retning værdimæssigt. Jagtværdien, muligheden for opsætning af vindmøller, solceller etc. indgår ikke i vurderingen. Udgifter til pumpe og kanaler er heller ikke kapitaliseret. Forestiller man sig, at arealet skal genoptages til almindelig drift til kornavl etc., vil det medføre en ikke ubetydelig omkostning. Takstkortet fra 2018 rammer nogenlunde – der kan muligvis være belæg for at hæve taksten med 5% eller 10% på enkelte arealer.

Fredningsnævnet finder, at arealerstatningen må fastsættes på grundlag af Christian Eg Gadegaard vurdering. På grundlag af en vægtning af de relative tal/bytteværdier i forhold til de pågældende arealers størrelse og de øvrige oplysninger fra Christian Eg Gadegaard finder fredningsnævnet herefter, at det vægtede, gennemsnitlige relative tal/bytteværdien i forhold til god lollandsk muld kan anslås til 1/3.

Fredningsnævnet fastsætter på dette grundlag arealerstatningen til 70.000 kr./ha, idet fredningsnævnet blandt andet på grundlag af Lidsø Gods' egne oplysninger om handelspriser for landbrugsejendomme med bygninger, lægger til grund, at handelsprisen for "god lollandsk muld" kan anslås til 300.000 kr./ha, og at arealerne efter fredningen vil have en restværdi.

Da vurderingen af de relative tal/bytteværdien er foretaget på grundlag af forholdene i 2018, der svarer til forholdene i dag, er der ikke grundlag for i erstatningen på 70.000 kr./ha at foretage fradrag udgifter til genetablering af dræn, etablering af erstatningsbiotoper til bilag IV-arter eller andre hypotetiske udgifter i forbindelse med opstart af genopdyrkningen. Fredningsnævnet finder, at der heller ikke er grundlag for fradrag på grund af det mindre ikke-fredskovpige areal på matr.nr. 245d Rødby Markjorder, selvom arealet fortsat vil kunne drives som skov.

Fredningsnævnet finder, at muligheden for udnyttelse af en del af de fredede arealer til solenergi er så usikker, at den ikke har nogen betydning for ejendommens værdi og dermed heller ikke for erstatningen som følge af fredningen. Fredningsnævnet bemærker i den forbindelse, at den lokalplan om solenergi, som Lidsø Gods har henvist til, ikke vedrører de fredede arealer, og at der ikke i øvrigt foreligger oplysninger, der kan begrunde erstatning for en forventning om udnyttelse til solenergi.

Efter alm. ekspropriationsretlige grundsætninger ydes der ikke erstatning for et evt. driftstab i den tid, der er medgået til fredningsmyndighedernes behandling af fredningssagen.

Fredningsnævnet bemærker efter omstændighederne endvidere, at arealerne under fredningssagen har henligget og kunnet udnyttes af Lidsø Gods som hidtil, og at den tidligere gældende MVJ-ordning udløb i 2019 og efter det foreliggende ikke kunne være forlænget, hvis fredningssagen ikke var rejst. Der er derfor ikke grundlag for erstatning for manglende MJV-tilskud eller drifttabserstatning i øvrigt.

Erstatningen for ulempe og gener ved fastholdelse af eksisterende stier fastsættes i overensstemmelse med praksis til 15 kr. pr. løbende meter.

Fredningsnævnet finder endelig, at der ikke udover stierstatningen er grundlag for at fastsætte en særlig ulempeerstatning for forstyrrelse af jagtmulighederne, der ikke bliver forringet på grund af fredningen, eller for intensiveret adgang for offentligheden.

Erstatningen til Lidsø Gods opgøres herefter således:

Areal i alt	176,31 ha	
Grundtakst à 3.800 kr.	0 ha	
Erstatning for permanent		
Ekstensivering, 70.000 kr./ha	145 ha	10.150.000 kr.
Stierstatning, 15 kr./m	5.434 m	81.510 kr.
Erstatning i alt		10.231.510 kr.

Lb.nr. 2, 5 og 7- Lolland Kommune samt et umatrikuleret areal.

Der fastsættes ingen erstatning, fordi arealerne er offentligt ejede og umatrikulerede.

Lb.nr. 3 – Det Lollandske Digelag.

Det Lollandske Digelag har ikke rejst krav om erstatning. Det Lollandske Digelag kan fortsat anvende arealerne, der ligger inden for strandbeskyttelseslinjen, jf. naturbeskyttelseslovens § 15, og i det væsentlige er strandeng omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3, som til dige som hidtil, jf. fredningsbestemmelsernes § 4, 4. afsnit.

Areal i alt	16,27 ha	
Grundtakst à 3.800 kr.	0 ha	
Stierstatning, 15 kr./m	3.915 m	57.825 kr.

Lb.nr. 4 - Udgået

Lb.nr. 6 - Mark Philip Thomsen Jaszczak.

Arealet er strandeng, jf. naturbeskyttelseslovens § 3, inden for strandbeskyttelseslinjen, § 15, og har efter det af ejeren oplyste været anvendt til jagt og afgræsning, hvilket fredningsbestemmelserne ikke hindrer. Der er herefter ikke grundlag for erstatning efter grundtaksten eller erstatning i øvrigt.

Fredningsnævnets afgørelse af krav på godtgørelse til sagkyndig bistand, jf. naturbeskyttelseslovens § 47.

Lidsø Gods har anmodet om en godtgørelse på 135.080 kr. svarende til værdien (ekskl. moms) af den advokatrådgivning, lodsejeren har fået.

Advokat Håkun Djurhuus har over for fredningsnævnet bistået Lidsø Gods med opgørelse af erstatningskravet og i den forbindelse deltaget i et møde med fredningsnævnets formand og udarbejdet to indlæg med redegørelse og dokumentation for erstatningskravet.

På denne baggrund og under hensyn til størrelsen af Lidsø Gods' erstatningskrav fastsætter fredningsnævnet godtgørelsen til 100.000 kr., jf. naturbeskyttelseslovens § 47.

Erling B. Nielsen	Anders Martin Jensen	Heidi Marqweis
Ministerudpeget medlem	Formand for Fredningsnævnet	Kommunalt udpeget medlem.

Klagevejledning

Da den samlede erstatning overstiger 500.000 kr., skal Miljø- og Fødevareklagenævnet efterprøve fredningsnævnets afgørelse, uanset om afgørelsen påklages, jf. naturbeskyttelseslovens § 42.

Denne afgørelse kan i medfør af naturbeskyttelseslovens § 43 påklages til Miljø- og Fødevareklagenævnet.

Klagefristen er 4 uger fra den dag, afgørelsen er meddelt. Er afgørelsen offentligt bekendtgjort, regnes klagefristen dog altid fra bekendtgørelsen, jf. naturbeskyttelsesloven § 43, jf. § 87. Klagefristen udløber ved midnat på dagen for klagefristens udløb. Hvis klagefristen udløber på en lørdag eller en helligdag, forlænges fristen til den følgende hverdag.

Klage indgives skriftligt til Miljø- og Fødevareklagenævnet på en af følgende måder

- e-Boks, hvor du skal vælge Nævnenes Hus som modtager,
- e-mail til mfkn@naevneneshus.dk, eller
- almindelig brevpost til Nævnenes Hus, Toldboden 2, 8800 Viborg, att.: Miljø- og Fødevareklagenævnet.

Klageberettiget er, jf. naturbeskyttelseslovens § 43, stk. 2, den der anser sig for berettiget til større erstatning eller godtgørelse, eller den myndighed, der skal udrede en del af erstatningen.